

מוניטור ליישום החלטת ממשלה 3790 להשקעה בירושלים המזרחית

רבעון יוני 2020

כתיבה: נעה דגוני, ארז וגנר

תוכן עניינים

3	.I. מבוא
3	.II. תעסוקה
4	א. מגמות בשוק התעסוקה בירושלים המזרחית - ירידה בשיעור השתתפות נשים
4	ב. משבר הקורונה - כשליש איבדו את משרתם בירושלים המזרחית
5	ג. משבר הקורונה - פגיעות ייחודיות באוכלוסיית ירושלים המזרחית
5	▪ פגיעה בטווח גילאים צעיר מאד פוגעת יותר בנשים צעירות תושבות ירושלים המזרחית
6	▪ אינדיקציות מדאיגות לאי חזרת יוצאים לחל"ת לשוק העבודה
6	▪ תמריץ כספי למעסיקים בתמריץ שלילי נוסף להעסקת נשים מירושלים המזרחית
7	ד. מימוש יעדי החלטת הממשלה 3790 בשילוב נשים בתעסוקה דורש צעדים נחוצים ומיידיים
8	ה. חשיבות גוברת לטיפול בחסמים למימוש יעדי החלטת הממשלה 3790
9	.III. מחקר החסמים והמלצות המדיניות של עיר עמים לקידום מבני ציבור במסגרת החלטה 3790

א. מבוא

עם חתימת הדוח, נראה כי משבר הקורונה שליווה אותנו בחודשים האחרונים טרם הסתיים. אף שהפעילות הכלכלית במשק חוזרת בהדרגתיות, ההשלכות הכלכליות והקהילתיות של המשבר על החברה הישראלית בכלל ועל ירושלים והחברה הפלסטינית בפרט, כבר נדמות כמשמעותיות.

דוח זה הוא הרביעי במסגרת פרסומי המוניטורינג של עיר עמים אחר החלטת הממשלה 3790 לצמצום פערים חברתיים כלכליים ופיתוח כלכלי במזרח ירושלים, והפרסום השני במסגרת פרויקט המוניטורינג המשותף של עיר עמים וארגון העובדים מען. הדוח יתמקד בשני פרקים מתוך החלטת הממשלה – פרק התעסוקה ופרק איכות החיים.

בחלק הראשון העוסק בפרק התעסוקה, בהמשך לדוח המוניטורינג האחרון, מרץ 2020, נתמקד הפעם בתמורות השליליות שחולל משבר הקורונה ובממשק שלהן עם החלטת הממשלה.

בחלק העוסק **בפרק איכות החיים**, נציג את עיקרי מחקר החסמים והמלצות המדיניות של עיר עמים בנושא תשתיות פנאי בהחלטת הממשלה 3790. מחקר זה התמקד **בקידום בניוי מבני ציבור, מתקני ספורט, פארקים ומתחמי שעשועים בירושלים המזרחית**. גם תחום זה מתגלה כבעל חשיבות מיוחדת בתקופה האחרונה, שבה ניתן לראות שיבה הדרגתית מריחוק חברתי ובידוד ביתי. בירושלים המזרחית כמו גם במערבה, המרחבים הציבוריים שבים לשמש את תושבי העיר ומתגלים מחדש בערכם המיוחד לחיי הקהילה והפרטים בה.

א. תעסוקה

ביום 11 ביוני 2020 קיימנו, עיר עמים וארגון העובדים מען, בנס בנושא "תעסוקה בירושלים המזרחית – היום שאחרי הקורונה". הכנס תורגם סימולטנית לערבית והשתתפו בו מאות אנשים, דרך הזום והפייסבוק, רבים מהם תושבי ירושלים המזרחית. הנתונים החדשים שלהלן הוצגו גם במסגרתו, לצד עדויות בגוף ראשון של משתתפות בשוק התעסוקה בירושלים המזרחית, שראוי כי יהוו בסיס לצעדי המדיניות הנדרשים כעת.

א. מגמות בשוק התעסוקה בירושלים המזרחית – ירידה בשיעור השתתפות נשים

על פי השנתון הסטטיסטי האחרון של מכון ירושלים לשנת 2020,¹ מספר המשתתפים בכלל כח העבודה (גילאי 15 ומעלה) מקרב תושבי ירושלים המזרחית עמד בשנת 2018 על 89,600 נפש: 21,300 נשים ו-68,300 גברים. מתוכם, בגילאי העבודה העיקריים (25-64) עמד כוח העבודה על 68,500 משתתפים – 17,699 נשים (המהוות 25% מהנשים בגילאים אלו) ו-50,800 גברים (המהווים 79% מהגברים בגילאים אלו).² נתוני השנתון מצביעים על ירידה בשיעור התעסוקה ביחס לשנת 2017, הנמשכת בירידה באחוז הנשים המשתתפות בכח העבודה בשנת 2019, על פי נתונים ראשוניים של הלמ"ס.³

נדמה כי מוקדם לגבש מסקנות מרחיקות לכת אודות מגמות אלה שאפיינו את שוק התעסוקה אף טרם משבר הקורונה, אך ברור כי נתוני הירידה בתעסוקה ואף במקביל לתחילת יישום החלטת הממשלה 3790 מעוררים תהיות. אין ספק גם שנתונים אלו עוד הושפעו לרעה באופן ניכר ממשבר הקורונה. השלכות המשבר המלאות יתבררו רק בעתיד, אך הנתונים שפורסמו בינתיים מבשרים על טלטלה שלילית משמעותית.

ב. משבר הקורונה – למעלה משליש איבדו את משרתם בירושלים המזרחית

מאז החל משבר הקורונה חל גידול במספר המתייצבים החדשים בלשכת התעסוקה בירושלים המזרחית של יותר מפי 80 ממוצע החודשים הקודמים. וכך, במרץ 2020 התייצבו בלשכת התעסוקה 23,020 דורשי עבודה חדשים מירושלים המזרחית, אליהם הצטרפו בחודש אפריל 9,415 דורשי

¹ מכון ירושלים למחקרי מדיניות, שנתון סטטיסטי לשנת 2020. נתוני העוני על פי שנתון זה הינם 59% עוני לנפש בשנת 2018, ולכאורה מסמנים ירידה משמעותית באחוז העוני בירושלים המזרחית לעומת שנת 2017 (אז עמד שיעור העוני על 77.5%). למעשה, הם אינם משקפים נכונה את המציאות לאור קושי בדגימת הנתונים לשנה זו בירושלים המזרחית, שדווח על ידי המוסד לביטוח לאומי, והוביל לחסרונו של מדגם מספק.

² שיעורי התעסוקה בגילאי 25-64, גילאי העבודה העיקריים על-פי מכון ירושלים, מהווים נקודת ההתייחסות של יעדי החלטת הממשלה. לאור העובדה כי העובדים בגילאי 24-15 מהווים נתח נכבד בשוק העבודה בירושלים המזרחית, ולאור שימושנו בנתוני שירות התעסוקה על תקופת הקורונה הכוללים עובדים בכל הגילאים, נתוני הדוח מתייחסים לגילאי 15 ומעלה.

³ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נתונים פנימיים. אנו מודים לנטע פורזיקי, חוקרת כלכלה ותעסוקה במכון ירושלים למחקרי מדיניות, על מסירת הנתונים המועילים. נציין כי על אף הירידה, שיעור תעסוקת הנשים עדיין גבוה מבשנת 2016.

עבודה נוספים.⁴ בסך-הכל, בחודשים מרץ ואפריל 2020 נרשמו בלשכת התעסוקה בירושלים המזרחית כ-32,435 דורשי עבודה חדשים – מתוכם 24,366 גברים ו-8,069 נשים.⁵

מדובר אם כך באובדן משרות (באופן זמני או קבוע) של למעלה משליש ממשתתפי ומשתתפות כח העבודה מירושלים המזרחית בהשוואה לשנת 2018 (אז השתתפו בשוק העבודה כאמור לעיל 68,300 גברים ו-21,300 נשים). מספר מדהים זה אף אינו חזות הכל, כי לאור חסמים המקשים על רישומם של תושבים רבים מירושלים המזרחית בלשכות התעסוקה, שיעור נרשמים זה מספק שיקוף חלקי בלבד של כמות התושבים שאיבדו את משרותיהם.

אחת הסכנות המשמעותיות הנשקפות מנתונים אלו היא הפגיעה במגמת ההשתלבות של נשים תושבות ירושלים המזרחית בשוק התעסוקה. 8,069 משרות הנשים שאבדו, באופן זמני או קבוע, עלולות לחזק את הירידה שנחזתה בין השנים 2017 ל-2019. נוסף על הקושי האובייקטיבי המוגבר של נשים רבות למצוא מחדש את מקומן בשוק התעסוקה לאור פערי שפה, השכלה, מודעות לזכויות ועמידה עליהן אל מול מעסיקים, טלטלה זו עשויה להוות גם תמריץ שלילי עבור נשים שטרם פרצו את מחסומי ההשתלבות, שכן היא מדגישה את חוסר היציבות והתנאים הרעועים המאפיינים העסקת עובדות מירושלים המזרחית.

ג. משבר הקורונה – פגיעות ייחודיות באוכלוסיית ירושלים המזרחית

▪ פגיעה בטווח גילאים צעיר מאד פוגעת יותר בנשים צעירות תושבות ירושלים המזרחית.

יותר ממחצית מתושבי ירושלים המזרחית שנרשמו בלשכת התעסוקה בחודשים מרץ ואפריל 2020 היו צעירים בגילאים 18-25, גילאי הכניסה לשוק העבודה, שמהווים לרוב גם נתח משמעותי מכלל המשתתפים בשוק העבודה.⁶ בעבר היה מקורו של הגידול המשמעותי ביותר של נשים שנכנסו לשוק העבודה בירושלים המזרחית בעובדות צעירות בגילאים אלה. לכאורה, בטווח גילאים זה קל יותר לעובדים להתמודד עם השינוי במצבם ולמצוא מקומות עבודה חדשים. אך לא כך במקרה של נשים צעירות תושבות ירושלים המזרחית. גיל הנישואין שלהן והלידה הראשונה מוקדם יותר

⁴ דוח שירות התעסוקה, דופק שוק העבודה – פרסום חודשי, אפריל 2020.

⁵ מכון ירושלים למחקרי מדיניות, "תעסוקה במזרח ירושלים בזמן הקורונה – נתונים ומגמות", יוני 2020.

⁶ דוח שירות התעסוקה, הנרשמים החדשים בשירות התעסוקה במשבר הקורונה: השוואה בין האוכלוסייה הערבית והיהודית, מרץ-אפריל 2020.

מבאוכלוסייה הכללית בישראל. לכן טווח השנים הגמישות מבחינה תעסוקתית מצטמצם וקושי להשתלב במשרות בגילאי 18-20 עשוי לפגוע משמעותית בסיכויי ההשתלבות בהמשך.

■ אינדיקציות מדאיגות לאי חזרת יוצאים לחל"ת לשוק העבודה.

כמעט 90% מהמתייצבים החדשים מקרב תושבי ירושלים המזרחית בחודשים מרץ ואפריל נרשמו כמי שהוצאו לחל"ת. על פניו, הדבר עשוי לרמז על אופק של החזרת מרבית דורשי העבודה למשרותיהם הקודמות. בפועל, דוח שירות התעסוקה מחודש מאי 2020 מראה כי רבים מדורשי העבודה הזכאים לדמי אבטלה בישראל עברו נכון לחודש זה מסטטוס חל"ת לסטטוס מפורטים או מקבלי קצבת הבטחת הכנסה.⁷ אף שדוח זה אינו מספק פילוח נפרד של נתוני ירושלים המזרחית, ניתן למצוא בו אינדיקציות מדאיגות לסיכוייהם הנמוכים יותר של תושביה לשוב לשוק העבודה. על-פי נתוני הדוח, האוכלוסייה הערבית בישראל מתקשה לחזור לשוק העבודה אחרי חל"ת בהשוואה לאוכלוסייה היהודית: בעוד שבקרב האוכלוסייה היהודית נרשמה חזרה לעבודה של כ-20%, בקרב מוסלמים, נוצרים ודרוזים נרשמה חזרה של 9% בלבד. בנוסף, על פי נתוני הדוח ירושלים כולה מאופיינת באחוז נמוך של חזרה לעבודה – רק 16% מדורשי העבודה במחוז ירושלים חזרו לעבודה, לעומת חזרה ממוצעת של 20% באזור מרכז הארץ.

נכון ליוני 2020, מתוך כלל המובטלים בירושלים, המהווים 26% מתושבי העיר, 39% הם תושבי ירושלים המזרחית, שיעור גבוה מחלקם בשוק התעסוקה, העומד על כ-30%. שיעורם מכלל המובטלים נכון ליוני 2020 גבוה משהיה בשיא המשבר – 35% – אינדיקציה מדאיגה נוספת.⁸

■ תמריץ כספי למעסיקים כתמריץ שלילי נוסף להעסקת נשים מירושלים המזרחית.

חוק המענקים שעבר ביוני האחרון מתווה הענקת תמריצים כספיים למעסיקים שיחזירו עובדים שהוצאו לחל"ת בשל משבר הקורונה. החוק שנועד להקל על מעסיקים מוגבל רק לעובדים שהוחזרו לאותה העבודה לאחר תקופת החל"ת או הפיטורין ומשתכרים למעלה מ-3,300 ש"ח. רבות מהנשים המועסקות בירושלים המזרחית מועסקות בחלקיות משרה ובשכר מינימום, ולכן אינן עומדות בקריטריונים שקובע החוק. כך, החוק מספק דווקא תמריץ שלילי נוסף, לתמריץ הנמוך ממילא (לאור קשיי שפה, נגישות, השכלה ועוד), להעסקתן של נשים תושבות ירושלים

⁷ דוח שירות התעסוקה, דופק שוק העבודה – פרסום חודשי, מאי 2020.

⁸ מכון ירושלים למחקרי מדיניות, "תעסוקה במזרח ירושלים בזמן הקורונה – נתונים ומגמות", יוני 2020.

המזרחית. ראוי כי תוצע תכנית מענקים משלימה שתעודד החזרת עובדות ועובדים במשרות חלקיות.

ד. מימוש יעדי החלטת הממשלה 3790 בשילוב נשים בתעסוקה דורש צעדים נחוצים ומיידיים

המשבר הכלכלי שבו מצויה ירושלים המזרחית הוא חלק בלתי נפרד מהמשבר הכלכלי שבו איבד המשק הישראלי למעלה ממיליון משרות בחודשים הראשונים של הקורונה. בירושלים המזרחית מתווסף משבר זה על נתוני עוני ותעסוקה הקשים ביותר בארץ, לאחר הזנחה של שנים על ידי הרשויות הישראליות.

נראה כי המשבר האחרון פגע אנושות בהישגים המתונים של שוק התעסוקה בירושלים המזרחית בשנים האחרונות, שתרמו להם בין השאר התערבויות ממשלתיות רחבות. במסגרת פרק התעסוקה בהחלטה 3790 מקצה הממשלה סכום של כ-232 מיליון ש"ח לחמש שנים למהלכים של הכשרה, הכוון תעסוקתי, שירותי רווחה, בניית מעונות יום ועוד (להרחבה בנושא, ראו [מוניטור ליישום החלטה ממשלה 3790 להשקעה בירושלים המזרחית – רבעון מרץ 2020 בנושא תעסוקה](#)). פרק התעסוקה בהחלטת הממשלה 3790 מהווה חלק מההשקעה ממשלתית בתחום, שמוקדם עוד להעריך את השפעותיה.

החלטת הממשלה 3790 הציבה יעד של שילוב נשים בירושלים המזרחית בשוק התעסוקה בשיעור שיעמוד על 75% משיעור התעסוקה של נשים ערביות בישראל – כלומר כ-30% תעסוקה בגילאי 25-64. יעד השילוב של נשים בשוק התעסוקה מתבטא גם ביעדים פנימיים להשתתפות נשים בתכנית מעגלי תעסוקה ובתכניות מרכז ריאן להכוון תעסוקתי (70% מהמשתתפים בתכניות אלה בשנה), בתקציבים המוקצים לתכניות לעידוד תעסוקת נשים צעירות ובהן מכינות ללימוד עברית, ובתמריץ למעסיקים לקליטת עובדות.

אובדן המשרות הרחב בחודשים האחרונים הופך את אתגר העמידה ביעד שמציבה ההחלטה לגדול בהרבה. פגיעה בפעילות השוטפת של תכניות ההכוון התעסוקתי במרכז ריאן ובמסגרת תכנית מעגלי תעסוקה כתוצאה ממגבלות ההתאספות וצמצום הפעילות הממשלתית בתקופה הקורונה, מוסיפה ודאי גם היא להתרחקות מהיעד. יש לשער שגם מהלכים נוספים לפיתוח הון אנושי ועידוד תעסוקת נשים

נפגעו בתקופה זו.

קשיים אלו מציבים אתגר חשוב בפני גורמי המדיניות בתחום התעסוקה וגורמי יישום החלטה, בהם משרד העבודה והרווחה, המשרד לענייני ירושלים ועיריית ירושלים, והם נדרשים לפעול באופן מיידי ונחוש. זאת כדי שלא לשחוק עד היעלמות את יעדי הפיתוח והשיפור של שוק התעסוקה בירושלים המזרחית לטווח הארוך, שנקבעו לאחר שנים של התעלמות ממנו. במקביל עליהם להשקיע את כלל המשאבים הנחוצים לפתרון המשבר המיידי שנוצר – ובראש ובראשונה השבת העובדות והעובדים שנפלטו משוק העבודה בחודשים האחרונים.

ה. חשיבות גוברת לטיפול בחסמים למימוש יעדי החלטת הממשלה 3790

בתקופת משבר זו מתעצמת גם השפעתם של החסמים מהתחומים תומכי התעסוקה – תחבורה, חינוך ומסחר.

בתחום **התחבורה**, היעדר הסדר הרב קו, רישות התחבורה הציבורית בין מזרח ומערב העיר והרחבת הפרישה של הקווים בין שכונות ירושלים המזרחית ותדירות הגעתם – מצטרפים כעת לחשש מהידבקות הנוסעים בתחבורה ציבורית צפופה ואיטית.

בתחום **החינוך** מתווספת על הקשיים בתחום מעונות היום לילדים גם אי הוודאות בנוגע לחזרת מסגרות החינוך לפעילות מחשש הקורונה. בתקופה זו עולה חשיבותם של הפתרונות בתחום מעונות היום, ובפרט סבסודם ההולם, שיאפשרו לנשים צעירות מציאת עבודה והתמדה בה.

בתחום **המסחר** שספג לאחרונה מהלומה קשה, נדרשים כעת יותר מתמיד צעדים לחיזוק העסקים בירושלים המזרחית וצעדים ליצירת אזורי תעסוקה ומסחר חדשים שיספקו מקומות עבודה זמינים ונגישים (להרחבה אודות צעדים נדרשים בתחום התחבורה, החינוך והמסחר – ראו [רבעון מרץ 2020 בנושא תעסוקה](#)).

שלושת התחומים הללו גם הם חוסים תחת סעיפי החלטת הממשלה 3790, וראוי שגם בהם, כמו בפרק התעסוקה, ייעשו ההתאמות הנדרשות כדי לבלום את המשבר ולשוב למסלול של שיקום ופיתוח. הן בתחום התעסוקה והן בתחומים המשיקים לו בהחלטת הממשלה, נדרשים גורמי יישום החלטה לפעול בגמישות וביצירתיות, תוך שימוש במשאבים הקיימים במסגרת ההחלטה ובמשאבים נוספים, על מנת

לבלום את ההדרדרות הכלכלית שנוצרה בעקבות משבר הקורונה. כל זאת, מבלי לוותר על היעדים הראויים שהוצבו בתחום טרום המשבר, המציעים ראשית של אופק כלכלי הוגן לתושבי ירושלים המזרחית, גברים ונשים.

III. מחקר החסמים והמלצות המדיניות של עיר עמים לקידום מבני ציבור

במסגרת החלטה 3790

ירושלים המזרחית מאופיינת במחסור משמעותי במבני ציבור ומתקני ספורט ופנאי, כפי שמציין גם מבקר המדינה בדוח אחרון שפרסם אודות פעולות ממשלתיות לפיתוח כלכלי-חברתי בירושלים (2018). המחסור החמור במבני ציבור מתבטא בצמצום משמעותי של מוסדות ציבור וקהילה ובהם מועדוני נוער, לשכות רווחה, מעונות יום, תחנות בריאות לאם ולילד, מרכזי יום לקשיש, מגרשי ספורט, בריכות שחייה, גנים ציבוריים, מתקני שעשועים, ספריות, מבני תרבות ועוד. הפער מול השכונות היהודיות במערב העיר בתחום זה ניכר מאד.

על-פי מסמך סטטוס יישום ההחלטה שפורסם על-ידי משרד ירושלים ומורשת באוקטובר 2019, תכנית מפורטת ליישום פרק זה טרם אושרה. ב-2019 עיריית ירושלים הגישה בקשת תמיכה למשרד ירושלים הכוללת שבע חלקות קרקע למטרות שונות בתחום הפארקים ומתקני הפנאי בלבד, אך התכנית לא קודמה לכאורה משום שלא הצליחה להוכיח זיקה למקרקעין. וכך, נכון לאוקטובר 2019 לא הועברו התקציבים המיועדים לסעיפי החלטת הממשלה העוסקים בהקמת מבני ציבור ומתקני ספורט. ממשרד ירושלים ומורשת נמסר נכון לחתימת המחקר כי נעשים מאמצים משפטיים על מנת לאפשר את הקידום.

מחקר חסמים והמלצות מדיניות שנערך על ידי עיר עמים ביקש לבחון לעומק את אפשרויות יישום החלטת הממשלה 3790 בקידום מבני ציבור, שבפרק 4 להחלטת הממשלה. המחקר עמד על הבעיות והחסמים העיקריים המובילים למחסור החמור במבני ציבור וקהילה בשכונות הפלסטיניות בירושלים המזרחית, והציע המלצות מדיניות לפתרונם.

תמונת המצב בתחום תכנון ובינוי מבני ציבור בירושלים המזרחית מעלה **ארבע בעיות מרכזיות**

המובילות למחסור במבני ציבור:

- (1) אי התאמת תשתית התכנון לצרכי התושבים;
- (2) מחסור במשאבים לצמצום פער ארוך טווח בפיתוח ותחזוקת שטחים ציבוריים ומבני ציבור;
- (3) היעדר תשתית מתאימה לפיתוח השטחים הציבוריים ומבני הציבור;
- (4) מחסור בכח אדם ייעודי וריבוי גורמים אחראים.

תחת כל אחת מהבעיות הכלליות זוהו חסמים קונקרטיים, שהמלצות המדיניות שמתווה המחקר מכוונות לפתרונם. בין ההמלצות העיקריות ניתן למנות את ההכרח בהגדלת היצע הקרקעות הציבוריות ונגישותן דרך הרחבת גבולות התכנון והפיתוח של השכונות והוספת שטחים לשכונות הצפופות; צורך בשיתוף הציבור והגברת השקיפות בשלבי ההיגוי והיישום; צורך בהגדלת המשאבים לטובת בינוי שטחים ציבוריים ומבני ציבור ותחזוקתם; בכרח ביצירת תשתיות מתאימות לפיתוח שטחים ציבוריים ומבני ציבור; פיתוח מודלים מותאמים לבינוי מבני ציבור בתנאי השטח והתכנון הקיימים; הגדלת כוח האדם ותכניות העבודה הייעודיים המתכנסים סביב הנושא.

חלק מההמלצות מציעות פתרונות המכירים במגבלות הנוכחיות ומציעות פעולה בגבולותיהם, כזו שניתן יהיה לראות את פירותיה כבר בטווח הקרוב. אחרות מכוונות לפתרונות מערכתיים ארוכי טווח – ובהן הגדלת היצע הקרקעות הציבוריות בדרכים שפורטו. ירידה לשורשם של החסמים המפורטים ואימוצן של המלצות המדיניות על-ידי גורמי ההיגוי והיישום של החלטת הממשלה יקדמו באופן משמעותי את פתרון המחסור במבני ציבור ובשטחים ציבוריים בירושלים המזרחית. בימים אלה שבהם מתמודדת הקהילה בירושלים המזרחית, כמו קהילות רבות אחרות, עם משבר כלכלי וטלטלה קהילתית משמעותית – חשיבות התחום מקבלת משנה תוקף.

פרסום זה הופק הודות לתמיכתו של האיחוד האירופי.

האחריות הבלעדית על פרסום זה נתונה בידי עיר עמים ומען, ואין להתייחס אליו כמשקף בהכרח את עמדת האיחוד האירופי.

מבני ציבור – הטבלה המסכמת: בעיות, חסמים והמלצות מדיניות

מחסור חמור בשטחים ציבוריים מפותחים ומבנים ציבוריים בשכונות הפלסטיניות בירושלים המזרחית					התופעה הבלתי רצויה
המלצות מדיניות		מחסור בכוח אדם ייעודי וריבוי גורמים אחראים	היעדר תשתית מתאימה לפיתוח השטחים הציבוריים ומבני הציבור	מחסור במשאבים לצמצום פער ארוך טווח בפיתוח ותחזוקת שטחים ציבוריים ומבני ציבור	אי התאמת תשתית התכנון לצרכי התושבים במזרח ירושלים
פירוט					
					1 מחסור בשטחים המיועדים לציבור
	1 פיתוח ואימוץ מודלים אלטרנטיביים לבינוי מבני ציבור				1.1 קיים מחסור בחלקות גדולות המיועדות לציבור
	2 הגדלת היצע הקרקעות הציבוריות ונגישותן				1.2 תכניות המתאר התקפות מצומצמות בשטחן ואינן כוללות את רוב הקרקעות שבבעלות תושבי השכונות
	הוספת שטחים (הרחבות) לשכונות הצפופות בעדיפות לקרקע מדינה, כולל שטחי נוף פתוח				1.3 השטחים שייעודם "שטח נוף פתוח" רבים מדי ונעדרי הצדקה
	3 מאמץ להקמת גינות כיס ומבני ציבור קטנים				2 פיתוח מרכזי חיים ופארקים על שכונתיים אינו מותאם לירושלים המזרחית
	4 שיתוף הציבור והגברת השקיפות				3 סימון מתחמים נרחבים לאיחוד וחלוקה מחדש
	הקמת מנגנון תכנון אזרחי בשיתוף הקהילה הפלסטינית בירושלים המזרחית				4 החלטת העירייה לפתח תכניות אב מעכבת את הפיתוח בשכונות פלסטיניות
	מתן דגש על ההיבט ההשתתפותי במנגנוני שיתוף הציבור בתכנון ועדות קהילתיות מייצגות				
	הרחבת אמצעי התקשורת מול התושבים				
	ייצוג לתושבים הפלסטינים בדיוני העירייה בסוגיות של מזרח ירושלים				
	הקמת אתר אינטרנט ובו תכניות העבודה המפורטות				
	הנגשת הפעילות העירונית לשפה הערבית				
	5 פיתוח ובניה כשלב מקדים בבניית אמון				5 מורכבות באיתור קרקע לשימוש ציבורי כאשר רוב הקרקע בירושלים המזרחית היא בבעלות פרטית

בניית מנגנון להעברת קרקעות פרטיות לפיתוח של המדינה ללא צורך בהעברת בעלות					
מתן תמריצים לבעלי קרקעות פרטיות להפרשת שטחים לשימוש הציבור					
הימנעות משימוש במנגנון רישום מקרקעין להעברת קרקעות מידי התושבים לידי המדינה					
ייעוד תקציב לתחזוקה של שטחים ומבנים ציבוריים	6 הגדלת המשאבים לטובת בינוי שטחים ציבוריים ומבני ציבור ותחזוקתם			6 מחסור משמעותי בתקציב לצמצום הפער	
שינוי בשיעורי הקצאות תקציבים עירוניים וממשלתיים				7 היעדר התייחסות תקציבית לשינויים במימון בנייה ציבורית	
הקצאת תקציב ייעודי למיפוי וסקר תשתיות				8 העדר תקציב מוגדר למיפוי ולכתיבת תכנית לפתרון המחסור תוך זמן סביר	
הסרת ההתניה של תקציבי הממשלה בתקציב עיריית ירושלים				9 התניית התקציבים בהחלטת הממשלה בתקציבים מעיריית ירושלים	
חשיפת האתגרים של השכונות הפלסטיניות בירושלים המזרחית לגופים פילנתרופים				10 שאיפה למימון מלא או חלקי של שטחים ציבוריים ומבני ציבור על ידי הפילנתרופיה	
הגדלת התקציבים המיועדים לפיתוח דרכים	7 יצירת תשתית מתאימה לפיתוח שטחים ציבוריים ומבני ציבור		11 מחסור בכבישים רחבים		
העדפת תכנון על פי תוואי הדרכים הקיימות			12 התעלמות ממערכות דרכים קיימות והיעדר התאמתן לצורכי הפיתוח		
שיפור מערך התחבורה הציבורית			13 מחסור בתחבורה ציבורית		
קידום פתרונות חניה רלוונטיים לאופי השכונות			14 מחסור בחניה		
השלמת התקציב לשיפור מערך הביוב וביצוע התכנית לשיפור התשתיות					
	8 הגדלת כוח האדם הייעודי בעירייה	15 מחסור בכוח אדם ייעודי			
	9 הוספת תקן בעירייה לאיתור קרקעות זמינות לפיתוח ציבורי				
	10 הקמת פורום העוסק במרחבים ציבוריים	16 ריבוי גורמים האחראים על פיתוח בירושלים			
	11 תכנית עבודה ייעודית והתכנסות הגורמים סביבה				

עיר עמים היא עמותה ישראלית בלתי-מפלגתית העוסקת במורכבות החיים בירושלים בהקשר של הסכסוך הישראלי-פלסטיני. העמותה פועלת למען יציבות, שוויון ועתיד פוליטי מוסכם בירושלים.

noa@ir-amim.org.il | www.ir-amim.org.il
טלפון 02-6579626 | פקס 02-6233696

עיר עמים מודה לארגונים, המדינות והא/נשים התומכים בפעילותה למען עתיד מוסכם והוגן לירושלים. עיקר המימון מקורו בישויות מדיניות זרות, שפרטיהן מופיעים באתר האינטרנט של רשם העמותות. לתמיכה בעיר עמים [לחצו כאן](#).

ארגון העובדים מען הוא ארגון עובדים כללי המאגד עובדים בישראל. בנוסף מאגד הארגון עובדים פלסטינים העובדים עבור מעסיקים ישראלים באזורי תעשייה שבשטחי ההתנחלויות. מזה עשרים שנה מפעיל הארגון סניף בירושלים המזרחית המסייע לתושבים למצות את זכויותיהם הסוציאליות, ופועל לקידום תעסוקת נשים הוגנת.

نقابة العمال معاً
ארגון העובדים מען
WAC - MAAN